

SOSYAL MEDYA BOZUKLUĞUNUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Merve ERDOĞAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
merveerdogan@comu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-2866-9633>

Hasan ÇİFTÇİ
Harran Üniversitesi, Türkiye
hasanciftci@harran.edu.tr
<https://orcid/0000-0001-5595-5726>

<i>Atıf</i>	Erdoğan, M. & Çiftçi, H. (2023). Sosyal Medya Bozukluğunun Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 13 (1), 178-192.
-------------	--

ÖZ

İnternet teknolojilerinin gelişmesi, sosyal medyayı hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Özellikle telefonların ve bilgisayarların kişiselleşmesi sosyal medya platformlarına ulaşımı kolaylaştırmıştır. Bilgi, haber, fotoğraf, dosya, ses ve birçok paylaşım imkân sunması, ucuz ve kolay ulaşılabilir olmasından dolayı tercih edilen sosyal medya, özellikle genç kesimin ilgisini daha da çekmektedir. Fakat sosyal medya olumlu özelliklerinin yanı sıra, olumsuz özellikleri de içerisinde barındırmaktadır. Bu durum özellikle gençler için bazı riskler oluşturmaktadır. Bu sebeple bu çalışma üniversite öğrenimine devam eden gençleri temsilen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin sosyal medya bozukluk seviyelerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modeli kullanılan araştırmada, 395 öğrenciye ulaşılmıştır. Rastlantısal örneklem alma tekniğiyle ulaşılan öğrencilere çevrimiçi anket uygulanmıştır. Betimsel istatistik tekniği ile gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin sosyal medya bozukluğuna yönelik en çok olumsuz duygulardan kaçınmak için sosyal medya kullandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, kadınların sosyal medya bozukluğu düzeylerinin, erkeklere göre daha yüksek olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca lisans mezunlarının sosyal medya bozukluğu düzeylerinin, ön lisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Günlük ortalama bir saatten az sosyal medya kullanan öğrencilerin, bir saatten daha fazla sosyal medya kullanan öğrencilere göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin daha düşük olduğu elde edilen önemli bulgulardan biridir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Sosyal Medya, Sosyal Medya Bozukluğu, Sosyal Medya Bağımlılığı.

EXAMINATION OF SOCIAL MEDIA DISORDER IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES: A RESEARCH ON STUDENTS OF ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNIVERSITY

ABSTRACT

The development of Internet technologies has made social media an essential part of our lives. In particular, the personalization of phones and computers has facilitated access to social media platforms. Social media, which is preferred because it offers information, new, photo, file, audio, and many sharing opportunities, is cheap and easily accessible, attracting the attention of the young section even more. However, in addition to the positive features of social media, it also contains negative features. This situation poses some risks, especially for young people. For this reason, this study was conducted to determine the social media disorder levels of students studying at the associate and undergraduate levels of Çanakkale Onsekiz Mart University, representing young people continuing their university education. In the research using the general screening model, 395 students were reached. An online questionnaire was applied to the students reached by random sampling technique. In the study carried out with the descriptive statistics technique, it was found that students use social media to avoid the most negative emotions related to social media disorder. As a result of the research, it has been found that women's social media disorder levels are higher than men. In addition, it was concluded that the levels of social media disorder of undergraduate graduates are higher than those of associate degree graduates. It is one of the important findings that students who use social media for less than an hour on average daily has lower levels of social media disorder than students who use social media for more than an hour.

Keywords: *Internet, Social Media, Social Media Disorder, Social Media Addiction.*

GİRİŞ

İnternet teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak sosyal medya kullanımı her geçen gün artmaktadır. Özellikle son yıllarda telefon teknolojilerindeki gelişmeler, insanların kendilerine ait sosyal medya profillerini telefonda hızlı bir şekilde oluşturmalarına imkân vermektedir. Günümüzde insanların çoğunun kişisel cep telefonu ve kişisel bilgisayarını bulunmaktadır. Bu durum ise sosyal medya profillerine ve farklı sosyal medya mecralarına insanların kolay bir şekilde ulaşmalarını sağlamaktadır. Dolayısıyla insanlar her yerde, istenilen zaman dilimlerinde, kolaylıkla sosyal medyaya bağlanabilmektedirler. Gün içerisinde ellerinin altında olan sosyal medya mecralarına istedikleri zaman bağlanan insanların, sosyal medya bağımlılığıyla karşı karşıya kalmaları söz konusudur. Özellikle insanlar sosyal medya mecralarına bazı duygusal ihtiyaçlarını gidermek için bağlanmaktadır. Örneğin, insanların çoğu sıkıldıklarında eğlenmek, boş zamanlarını değerlendirmek, gündemden haberdar olmak, eğitim ve öğretim ile ilgili bilgilere erişim sağlamak, yalnız kaldıkları durumlarda arkadaşlık etmesi gibi nedenlerden dolayı sosyal medya mecralarından faydalanmaktadırlar. Nitekim, hayatımızın her alanında sosyal medyanın varlığı görülmektedir (Küçükali ve Serçemeli, 2019: 202).

İnsanların günlük teknoloji ihtiyaçları onların dijital ortamlara bağlanmalarına yol açmıştır. Bu ortamlarda bulunmayan ya da belirli bir süre bu dijital ortamları aktif kullanmayan insanlarda kendini eksik ve yalnız hissetme, çevredeki diğer insanlardan uzaklaştığını düşünme, asosyal olduğunu hissetme gibi duygular belirlemektedir. Fakat dijital ortamları kullanan, yeni uygulamalardan haberdar olan, çevresindeki insanlarla sosyal medya yoluyla görüşen ve sosyal medya ortamlarında kendine ait profil oluşturan yeni bir kuşak meydana gelmiştir. Bu sebeplerden ötürü de son zamanlarda insanların sosyal medyayı kullanma sürelerinde artış olduğu görülmektedir. Sosyal medya kullanmadığı zamanlarda insanlar yoksunluk duygusuyla karşı karşıya kalmaktadır. Nitekim bu durum insanların kendi otokontrolünü sağlayamamasına

yol açmakta ve onların sosyal, akademik ve psikolojik yaşantılarını da derinden etkilemektedir (Yengin, 2019: 131).

Sosyal medya insanların boş zamanlarını değerlendirmelerini ve eğlenme ihtiyaçlarını gidermelerini sağlamaktadır. İnsanlar dijital ortamlarda kişisel profillerini oluşturup arkadaşlarıyla ve farklı insanlarla iletişim kurabilmektedirler. Aynı zamanda sosyal medya kişisel gelişim ve eğitim gibi alanlara da katkı sunmaktadır. Bu platformlar, insanların çevrimiçi şekilde düşüncelerini açıklamalarına, belirli bir olay için çözüm üretip, ürettikleri çözüm yollarını çevrimiçi olarak paylaşmalarına imkân vermektedir. Fakat sosyal medyanın olumlu yanlarının olduğu gibi olumsuz birtakım özellikleri de bulunmaktadır. Özellikle gençlerin sosyal medyanın olumsuz yönlerinden etkilenmelerini önlemek amacıyla sosyal medya kullanımının oluşturduğu riskler hakkında bilgilendirilmeleri ve bu bağlamda bir bilinç geliştirmelerinin sağlanması önem taşımaktadır (Griffiths, 2013: 1; Çömlekçi ve Başol, 2019: 184). İnternet ve sosyal medya platformları hayatımızın bir parçası haline gelmişken ve birçok işi bu yolları kullanarak gerçekleştirebiliyorken, bilhassa gençleri bu mecralardan koparmak bir çözüm olarak görülmemektedir. Onlara İnternet ve sosyal medya kullanımı konusunda daha fazla bilgi verilmesi, sosyal medya bağımlılığını önleme çalışmalarının ve bu konuda yapılan araştırmaların artırılması gerekmektedir (Echeburúa ve Corral, 2010: 91).

Kullanımı oldukça yaygınlaşan sosyal medya sürekli güncellenmekte ve paylaşımlara imkân sunmaktadır. İnsanlar kendilerine ait en özel olayları, fotoğrafları, durumları, düşünceleri sosyal medya ortamlarında paylaşmaktadır. Fakat herhangi bir denetime tabi olmadan yapılan paylaşımlar birçok olumsuz duruma da yol açabilmektedir (Yegen, 2013: 120). Özellikle genç kesimin aktif bir şekilde kullandığı sosyal medya mecralarında belirli bir denetim bulunmadığı görülmektedir. Sosyal medya mecralarında denetimin olmaması gençler için risk ortamları oluşturabilmektedir. Gençlerin anne ve babalarının, öğretmenlerinin denetimi dışında sosyal medyaya giriş yapmaları onların sosyal medyada dezenformasyonlarla, olumsuz içeriklerle karşılaşmalarına ve karşılaştıkları içeriklerden etkilenmelerine sebep olmaktadır. Aynı zamanda hayatımızın her alanında kullandığımız sosyal medyaya kontrolsüz bir şekilde girmeye alışan gençler için bilinçsiz sosyal medya kullanımı, bu platformlara karşı bağımlılık yaratabilmektedir. Ayrıca okullarda öğrencilerin sosyal medya kullanımına birbirlerini teşvik etmesi, kendilerine yararlı olmayacak sosyal medya uygulamalarını ve platformlarını kullanmaları, yaşitlarının bu platformlarda aktif olmaları gibi sebepler onların bilinçsiz bir şekilde sosyal medya kullanmasını tetiklemektedir. Dolayısıyla bu ortamlardan geri kalmamak için gençler aşırı ve bilinçsiz sosyal medya kullanımı yapmaktadır. Böylelikle bu durum onları sosyal medya bozukluğuna/bağımlılığına sürükleyebilmektedir (Caz ve Bardakçı, 2019: 1102-1103; Savaş vd., 2018: 7; Erdoğan, 2021: 165).

Bu araştırmada katılımcılara günlük ortalama sosyal medya kullanımları, kaç tane sosyal medya hesaplarının bulunduğu, sosyal medya kullanım sıklıkları, hangi sosyal medya platformlarını daha çok kullandıkları ve sosyal medya bozukluk düzeylerini belirlemek amacıyla birtakım sorular sorulmuştur. Sosyal medya bozukluğuna yönelik yapılan bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi genelinde, ön lisans ve lisans öğrencileri örnekleminde yapılmış ilk çalışmadır. Dolayısıyla bu araştırmada bulunan bulgular güncel sonuçları içermekte ve literatüre katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Sosyal Medya ve Sosyal Medya Bozukluğu Kavramı

Yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile beraber İnternet kullanan insanların sayısı da artmıştır. Çünkü İnternet insanların hayatlarını kolaylaştırmakta, hızlı iletişim kurmaya olanak tanımakta ve bilgilere kolaylıkla erişim sağlamaktadır. İnternet'in gelişimine paralel olarak sosyal medya da insanların hayatları için vazgeçilmez bir iletişim aracı haline gelmiştir. Özellikle yeniliklere açık olan sosyal medya, her geçen gün farklı platformlarda kendini göstermektedir. YouTube, Facebook, Instagram, Twitter, Tumblr, LinkedIn gibi sosyal medya platformları insanların ilgisini çekmektedir. Bu platformların tüm dünyada ve

ülkemizde kullanım oranlarında artış görülmektedir. Çünkü sosyal medya platformları insanların kişisel profillerini oluşturmalarına, bu profilleri kullanarak başkalarına yorum yapabilmelerine, fotoğraf, bilgi, dosya paylaşabilmelerine imkân tanıyıp, insanların hayatlarını kolaylaştırmaktadır. Kullanıcılarına özgür bir alan sunan sosyal medya platformlarına bu sebeplerden dolayı insanların talepleri artmıştır. Ayrıca sosyal medyanın sınırsız bir etkileşim imkânı sunması, bu platformlarda insanların bilinçli ya da bilinçsiz olarak geçirdiği süreyi de uzatmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya bozukluk/bağımlılık kavramları, sosyal medyayı uzun süre ve amacı dışında kullananların öğrenmesi gereken kavramlardır. Bu sebeple bu kavramların öneminin vurgulanması gerekmektedir (Çiftçi, 2018: 418; Duman, 2019: 99-100).

“Genel anlamı ile bağımlılık bir nesneye, kişiye, ya da bir varlığa duyulan önlenemez istek veya bir başka iradenin güdümü altına girme durumu” şeklinde açıklanmaktadır (Uzbay, 2009: 5). Çoğu insan sosyal ağlarda fazla zaman harcamakta ve sosyal medyaya girme dürtüsünü engelleyememektedir. Bu isteklerini giderebilmek için ise sosyal ağları kullanmaktadırlar (Andreassen, 2015: 176). Sosyal medya bağımlılığı ise psikologlar tarafından sosyal medyanın aşırı bir şekilde kullanılmasından kaynaklanan istenmeyen tavır ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Sosyal medya bağımlısı olan kişilerin sürekli olarak çevrimiçi olması, dünyada olan biteni sosyal medyadan öğrenmesi, gerçek yaşamdan kopması ve sanal bir hayatta varlığını sürdürmesi gibi davranışları bulunmaktadır. Bu davranışlar sonucunda ise insanlarda özgüven eksikliği, hayattan soğuma, rahatsızlık ve huzursuzluk hali görülmektedir. Sosyal medya bağımlılığını açıklamak için "bilişsel davranış modeli, sosyal beceri modeli, düzensiz medya kullanımının sosyo-bilişsel modeli" olmak üzere üç teori geliştirilmiştir. Kişilerin çevresel faktörlerin de etkisiyle sosyal medyayı uyumsuz bir şekilde kullanması bilişsel davranış modelini desteklemektedir. Sosyal beceri modelinde insanlar yüzyüze yerine sanal olarak iletişim kurmak istemektedir. Son olarak insanların beklentilerini karşılama durumunu ise (yalnızlığını gidermek, arkadaşlık etmek) düzensiz medya kullanımının sosyo-bilişsel modeli açıklamaktadır (Balcı vd., 2020: 300-301).

Kontrol dışı ya da aşırı derecede sosyal medya kullanımının bağımlılık ile sıkı bir ilişkisi vardır. Dolayısıyla sosyal medya bağımlılığının/bozukluğunun literatürde davranışsal bir bozukluk olduğu kanısına varılmıştır (Savcı vd., 2018: 2). Çünkü bazı davranışlar da bağımlılık olarak kabul edilebilmektedir. Örneğin, kumar oynama ve kumar oynamayı bırakamama, işine aşırı derecede düşkün olma, gereksiz tüketim yapma gibi davranışlar da bağımlılık göstergesi olabilmektedir. Aşırıya kaçan her davranış ve dürtülerini kontrol edememe durumu bağımlılık belirtisi olarak görülmektedir (Albrecht vd., 2007: 8). Bağımlılık tanımı ve kendine sosyal ağların kullanımı konusunda engel olamama durumu birlikte düşünüldüğünde, günümüzde çoğu insanın sosyal medya bağımlısı olabileceği söylenebilir.

Özellikle gençlerin sosyal medya kullanımına verdikleri önem çok daha fazladır. Genç ve öğrenci kesim ucuz olması, hızlı erişim sağlaması, bilgiye çabuk ulaşmaya olanak tanınması bakımından sosyal medyayı hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline getirmişlerdir. Arkadaşları ile iletişim kurmak, derslerine dair bilgiler edinmek için kişisel telefon ve bilgisayarlarından sosyal medyaya bağlanan gençlerin bu platformlara ilgi ve talepleri çok yoğundur. Ayrıca gençlerin ilgisini aktif katılım imkânı sunması bakımından da çeken sosyal medya, onlara sosyalleşme fırsatı da yaratmaktadır. Hem kendi arkadaş gruplarına dâhil olmalarını hem de kurdukları iletişimin devamlılığını sağlaması sosyal medyayı gençler için vazgeçilmez bir konuma getirmiştir (Erdoğan ve Topçu, 2022: 253). Dolayısıyla bu durum ise onları sosyal medyaya bağımlı hale getirebilmektedir. Nitekim bu bağımlılık madde bağımlılığına benzer özellikler taşımaktadır. Sosyal medyaya bağlanamayan insanlarda ani ruh ve duygu durumlarında değişimler, çatışmalar görülmektedir. Ayrıca sürekli zihinsel, duygusal ve bilişsel olarak İnternet ve sosyal medya ile ilgilenmek istemektedirler. Sosyal medyayı kullanmaları engellendiği zaman ise bu insanlar hırçınlaşmakta ve ani duygusal değişiklikler göstermektedirler. Özetle bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmektedirler (Handayani, 2015: 320; Sarıçam ve Karduz, 2018: 117).

Sosyal Medya Bozukluğu Üzerine Bir Araştırma

Araştırmanın etik kurallara uygun bir şekilde yapılabilmesi için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırma Etik Kuruluna 2022-YÖNP-0046 başvuru protokol numarası ile başvuru yapılmıştır. Araştırmanın etik kurul ilkelerine uygun olduğu kararı, 06.01.2022 tarihinde alınmıştır.

Araştırma Yöntemi, Uygulanması ve Örnekleme

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde öğrenim görmekte olan lisans ve ön lisans öğrencilerine yönelik yapılan bu araştırma, öğrencilerin sosyal medya bozukluk düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın gerçekte üni versitede lisans ve ön lisans düzeyinde öğrenim gören 40129 öğrenci mevcuttur. Çalışmada genel tarama modeli kullanılmış ve öğrencilere rastlantısal örneklem alma tekniğiyle ulaşılmıştır. Yaşları 18-25 yaş ve üzerinde olan, öğrenimlerine aktif bir şekilde devam eden 395 öğrenciye ulaşılmıştır. Öğrencilere çevrimiçi anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma betimsel istatistik tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Ölçüm Araçları ve Kullanılan Testler

Araştırmaya katılan öğrencilere üç bölümden oluşan dokuz soru sorulmuştur. Anket formunun birinci bölümünde bulunan ilk dört soruda öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. İkinci bölümde sorulan dört soru ise öğrencilerin sosyal medya kullanımı, sosyal medya hesapları ve öğrencilerin yaşadıkları yerde İnternet bağlantısının bulunup bulunmadığına ilişkin sorulardır. Son olarak üçüncü bölümde ise Savcı, Ercengiz ve Aysan (2018), tarafından geliştirilen ve uyarlanan ‘‘Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği’’ kullanılmıştır. Ölçek dokuz maddeden oluşmaktadır. Beşli Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılan sorular 1=Hiçbir Zaman, 2=Nadiren, 3=Bazen, 4=Sıklıkla, 5=Her zaman şeklinde kategorize edilmiştir.

Araştırma Soruları

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- 1-Öğrenciler her gün düzenli bir şekilde en çok hangi sosyal medya kanalını kullanmaktadırlar?
- 2- Öğrencilerin sosyal medya bozukluğu düzeyleri, cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
- 3-Öğrencilerin sosyal medya bozukluğu düzeyleri Instagram kullanım sıklıklarına göre farklılık göstermekte midir?
- 4- Öğrencilerin sosyal medya bozukluğu düzeyleri, günlük ortalama sosyal medya kullanım süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada bulunan veriler, istatistik programları ile analiz edilerek sunulmuştur. Veri sonuçlarının özetlenmesinde tanımlayıcı istatistik metotlardan; frekans, yüzde, minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada yer alan Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği'nin güvenilirliğinin değerlendirilmesinde Cronbach's Alpha değeri hesaplanmıştır. Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği'ne ait iç güvenilirlik değeri olan Cronbach's Alpha değeri .68 bulunmuştur. Elde edilen verilerin analizlerine geçilmeden önce araştırma değişkenlerinin normal dağılım incelemesi yapılmıştır. Bu amaçla değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değeri hesaplanmış ve sınır değer olarak $\pm 1,5$ değeri kullanılmıştır. Bu değerler arasında yer alan değişkenlerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği, elde edilen sonuçlardandır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Normal dağılıma uygunluk gösteren değişkenlerin, bağımsız grup karşılaştırmalarında Student T-test ve ANOVA testlerinden faydalanılmıştır. ANOVA testi sonrası anlamlı bir farklılığa rastlandığında bu farklılık post-hoc testlerinden Tukey ve Tamhane testleri ile incelenmiştir. İstatistiksel değerlendirmeler 0,05 düzeyi için gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri olan cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %51,6'sı (N=204 kişi) erkek iken, %48,4'ü (N=191 kişi) kadındır. Katılımcıların %38,7'si (N=153 kişi) 20-21 yaş, %29,6'sı (N=117 kişi) 18-19 yaş, %19,2'si (N=76 kişi) 22-23 yaş ve %12,4'ü (N=49 kişi) 24 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyleri bakımından katılımcıların %63,8'i (N=252 kişi) ile çoğunluğu lisans mezunu iken, %36,2'si (N=143 kişi) ön lisans mezunudur. Katılımcıların sınıf düzeyleri sırasıyla; %50,4'ü (N=199 kişi) 1.sınıf, %28,9'u (N=114 kişi) 2. sınıf, %11,6'sı (N=46 kişi) 4. sınıf ve %9,1'i (N=36 kişi) 3.sınıftır.

Öğrencilerin yaşadıkları yerde İnternet bağlantısı olma durumu, günlük ortalama sosyal medya kullanım süreleri ve sosyal medyaya ait hesap sayılarına ilişkin özet bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerde İnternet Bağlantısı Olma Durumu, Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Süreleri ve Sosyal Medyaya Ait Hesap Sayılarına göre Dağılımları

		N	Yüzde (%)
Yaşanılan Yerde (ev-yurt) İnternet Bağlantısı Olma Durumu	Var	379	95,9
	Yok	16	4,1
	<i>Toplam</i>	<i>395</i>	<i>100,0</i>
Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Süresi	1 saatten az	28	7,1
	1-3 saat	195	49,4
	4-6 saat	146	37
	7 saat ve üstü	26	6,6
	<i>Toplam</i>	<i>395</i>	<i>100,0</i>
Sosyal Medya Hesap Sayısı	1 Hesap	60	15,2
	2 Hesap	70	17,7
	3 Hesap	89	22,5
	4 Hesap	71	18
	5 Hesap	53	13,4
	6 Hesap	52	13,2
	<i>Toplam</i>	<i>395</i>	<i>100,0</i>

Katılımcıların %95,9'unun (N=379 kişi) yaşadıkları yerde (ev-yurt) İnternet bağlantısı varken %4,1 (N=16 kişi) ile daha az sayıdaki yaşadıkları yerde (ev-yurt) İnternet bağlantısı yoktur. Katılımcıların günlük sosyal medyada geçirdikleri süreler sırasıyla; %49,4'ü (N=195 kişi) 1-3 saat, %37'si (N=146 kişi) 4-6 saat, %7,1'i (N=28 kişi) 1 saatten az ve %6,6'sı (N=26 kişi) 7 saat ve üstüdür. Katılımcıların sahip oldukları sosyal medya hesap sayıları; %22,5'i (N=89 kişi) 3 hesap, %18'i (N=71 kişi) 4 hesap, %17,7'si (N=70 kişi) 2 hesap, %15,2'si (N=60 kişi) 1 hesap, %13,4'ü (N=53 kişi) 5 hesap ve %13,2'si (N=52 kişi) 6 hesaptır.

Katılımcıların sosyal medya kanallarından Facebook, Instagram, Twitter, YouTube, WhatsApp, LinkedIn, Swarm ve Snapchat kullanım sıklıklarına ait özet değerler Tablo 2'te yer almaktadır.

Tablo 2.Öğrencilerin Sosyal Medya Kanallarını Kullanım Sıklıkları

Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	Kullanmıyorum n (%)	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün
		gün n (%)	gün n (%)	gün n (%)	düzenli n (%)
Facebook	284 (71,9)	59 (14,9)	18 (4,6)	6 (1,5)	28 (7,1)
Instagram	30 (7,6)	18 (4,6)	24 (6,1)	70 (17,7)	253 (64,1)
Twitter	130 (32,9)	62 (15,7)	42 (10,6)	55 (13,9)	106 (26,8)
YouTube	0 (0)	87 (22,0)	69 (17,5)	80 (20,3)	159 (40,3)
WhatsApp	0 (0)	3 (0,8)	17 (4,3)	64 (16,2)	311 (78,7)
LinkedIn	298 (75,4)	48 (12,2)	22 (5,6)	10 (2,5)	17 (4,3)
Swarm	395 (100,0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Snapchat	218 (55,2)	35 (8,9)	28 (7,1)	32 (8,1)	82 (20,8)

Katılımcılar Swarm'ı hiç kullanmadıklarını belirtirken LinkedIn kullanmayan katılımcıların oranı %75 (N=298), Facebook kullanmayanların oranı %71,9 (N=284 kişi), Snapchat kullanmayanların oranı %55,2 (N=218) kişi, Twitter kullanmayanların oranı %32,9 (N=130 kişi) ve Instagram kullanmayanların oranı %7,6'dır (N=30 kişi). Fakat YouTube ve WhatsApp kullanmayan katılımcı bulunmamaktadır. Katılımcıların her gün düzenli olarak kullandığı sosyal medya kanalları sırasıyla; %78,7 (N=311 kişi) ile WhatsApp, %64,1 (N=253 kişi) ile Instagram, %40,3 (N=159 kişi) ile YouTube, %26,8 (N=106 kişi) ile Twitter, %20,8 (N=82 kişi) ile Snapchat, %7,1 (N=28 kişi) ile Facebook, %4,3 (N=17 kişi) ile LinkedIn ve %20,8 (N=82 kişi) ile Snapchat'tir. Bu verilere göre öğrencilerin her gün düzenli bir şekilde ve en çok WhatsApp sosyal medya platformunu kullandıkları ortaya çıkmıştır. Böylelikle birinci araştırma sorusu yanıtlanmıştır. Leung (2014) çalışmasında anlık mesajlaşmanın sosyal medya bağımlılığını artırdığına dair sonuçlara rastlanmıştır. WhatsApp uygulamasının mevcut çalışma sonuçlarında en çok kullanılan sosyal medya platformu olması öğrencilerde sosyal medya bozukluğunu artırabilir şeklinde yorum yapılabilir. Ayrıca Caz ve Bardakçı'nın (2019), üniversite öğrencileri üzerine gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin en sık kullandıkları sosyal medya platformlarının Instagram ve WhatsApp olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar mevcut çalışma ile benzerlik taşımaktadır.

Sosyal medya bozukluğu değişkeninin normal dağılıma uygunluğunun test edilmesi amacıyla hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3.Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeğine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değeri

	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	Std. Hata	İstatistik	Std. Hata
Sosyal Medya Bozukluğu	0,784	0,123	0,768	0,245

Çarpıklık ve basıklık değerleri $\pm 1,5$ değerleri arasında yer alan sosyal medya bozukluğu değişkeni normal dağılıma uygunluk göstermektedir.

Tablo 4.Öğrencilerin Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği ve Ölçek Maddelerine Verdikleri Puanların Minimum, Maksimum, Ortama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Min.	Maks.	\bar{X}	Std. Sapma
<i>Sosyal Medya Bozukluğu</i>	395	9	35	16,71	4,78
Olumsuz duygulardan kaçmak için sosyal medyayı kullandın mı?	395	1	5	2,73	1,27
Sosyal medyayı daha az kullanma girişimlerin başarısızlıkla sonuçlandı mı?	395	1	5	2,13	1,12
Sosyal medya kullanmadığında kendini kötü hissettin mi?	395	1	5	2,01	1,00
Sosyal medyada daha fazla zaman geçirme isteğini doyuramadığın oldu mu?	395	1	5	1,93	1,06
Sosyal medya kullanma isteğinden dolayı aktivitelerini (hobiler, sportif aktiviteler gibi) ihmal ettin mi?	395	1	5	1,78	1,03
Sosyal medya kullanman başkaları ile tartışmana neden oldu mu?	395	1	5	1,74	0,97
Sosyal medyayı kullanacağın amı düşünmekten başka bir şey düşünmediğin oldu mu?	395	1	5	1,65	0,99
Anne-baban ve arkadaşlarına sosyal medyada harcadığın süre hakkında yalan söyledin mi?	395	1	4	1,38	0,69
Sosyal medya kullanman kardeşlerin veya anne-babanla ciddi tartışmalar yaşamana neden oldu mu?	395	1	5	1,36	0,79

Katılımcıların sosyal medya bozukluğuna ait minimum puanı 9 ve maksimum puanı 35'dir. Sosyal medya bozukluğu ortalama puanı ise $16,71 \pm 4,78$ 'dir.

“Olumsuz duygulardan kaçmak için sosyal medyayı kullandın mı?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $2,73 \pm 1,27$ 'dir. Bu sonuca göre, araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya bozukluğuna yönelik en çok olumsuz duygulardan kaçınmak için sosyal medya kullandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Young İnternet bağımlılığı konusunda gerçekleştirdiği çalışmasında, insanların İnternet'i kendilerini rahatlatmak, onları rahatsız eden duygulardan ve hayat problemlerinden uzaklaşmak amacıyla kullandıklarını belirtmektedir (2004: 405).

“Sosyal medyayı daha az kullanma girişimlerin başarısızlıkla sonuçlandı mı?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $2,13 \pm 1,12$ 'dir.

“Sosyal medya kullanmadığında kendini kötü hissettin mi?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $2,01 \pm 1,00$ 'dir.

“Sosyal medyada daha fazla zaman geçirme isteğini doyuramadığın oldu mu?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $1,93 \pm 1,06$ 'dir.

“Sosyal medya kullanma isteğinden dolayı aktivitelerini (hobiler, sportif aktiviteler gibi) ihmal ettin mi?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $1,78 \pm 1,03$ 'dür. Al-Menayes'in (2015) araştırdığı benzer bir çalışmada ise öğrencilerin sosyal medyada fazla zaman geçirmelerinin not ortalamalarını olumsuz bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

“Sosyal medya kullanman başkaları ile tartışmana neden oldu mu?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $1,74 \pm 0,97$ 'dir.

“Sosyal medyayı kullanacağın anı düşünmekten başka bir şey düşünmediğin oldu mu?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $1,65 \pm 0,99$ 'dur.

“Anne-baban ve arkadaşlarına sosyal medyada harcadığın süre hakkında yalan söyledin mi?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 4 ortalama puan ise $1,38 \pm 0,69$ 'dur.

“Sosyal medya kullanman kardeşlerin veya anne-babanla ciddi tartışmalar yaşamana neden oldu mu?” maddesine katılımcıların verdiği minimum puan 1, maksimum puan 5 ortalama puan ise $1,36 \pm 0,79$ 'dur.

Katılımcıların demografik özelliklerinden cinsiyet ve öğrenim durumu ile yaşadıkları yerde İnternet bağlantısı olma durumuna göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin karşılaştırılmasına ait Student t-test sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin Cinsiyet, Öğrenim Durumu ve Yaşadıkları Yerde İnternet Bağlantısı Olma Durumuna göre Sosyal Medya Bozukluğu Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin T-Test Sonuçları

	Sosyal Medya Bozukluğu	N	\bar{X}	Std. Sapma	T	Anlamlılık Düzeyi (p)
Cinsiyet	Kadın	191	17,41	4,61	2,816	0,005*
	Erkek	204	16,06	4,86		
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	143	15,68	4,37	-3,281	0,001*
	Lisans	252	17,30	4,91		
Yaşanılan Yerde (ev-yurt) İnternet Bağlantısı Olma Durumu	Var	379	16,67	4,84	-0,884	0,377
	Yok	16	17,75	2,91		

* $p < 0,05$

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t=2,816$; $p < 0,05$). Dolayısıyla kadınların sosyal medya bozukluğu düzeylerinin ($\bar{X} = 17,41$) erkeklere ($\bar{X} = 16,06$) göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Böylece ikinci araştırma sorusu da yanıtlanmıştır. Balcı ve Baloğlu'nun (2018), sosyal medya bağımlılığı üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada ise üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sosyal medya bağımlılık seviyelerinin anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna erişilmiştir.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t=-3,281$; $p < 0,05$). Sonuç olarak lisans mezunlarının sosyal medya bozukluğu düzeyleri ($\bar{X} = 17,3$) ön lisans mezunlarına ($\bar{X} = 15,68$) göre daha yüksektir. Fakat katılımcıların sosyal

medya bozukluğu düzeyleri yaşanan yerde (ev-yurt) İnternet bağlantısı olma durumuna göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların demografik özellikleri ve günlük ortalama sosyal medyada geçirilen süre ve sosyal medyada sahip oldukları hesap sayısına göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin karşılaştırılmasına ait ANOVA sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Yaş, Sınıf, Günlük Ortalama Sosyal Medyada Geçirilen Süre ve Sosyal Medyada Sahip Oldukları Hesap Sayısına göre Sosyal Medya Bozukluğu Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Sosyal Medya Bozukluğu	N	\bar{X}	Std. Sapma	F	Anlamlılık Düzeyi (p)	Anlamlı Fark	
Yaş	18-19 yaş ¹	117	17,69	5,11	4,925	,002*	1-2
	20-21 yaş ²	153	16,20	4,39			1-4
	22-23 yaş ³	76	17,36	5,01			3-4
	24 yaş ve üzeri ⁴	49	15,00	4,20			
	Toplam	395	16,71	4,78			
Sınıf	1. Sınıf	199	16,77	4,78	0,221	,882	
	2. Sınıf	114	16,54	4,69			
	3. Sınıf	36	17,22	4,01			
	4. Sınıf	46	16,52	5,63			
	Toplam	395	16,71	4,78			
Günlük Ortalama Sosyal Medya Kullanım Süresi	1 saatten az ¹	28	12,61	2,86	23,569	,000*	1-2
	1-3 saat ²	195	15,61	4,38			1-3
	4-6 saat ³	146	18,44	4,64			1-4
	7 saat ve üstü ⁴	26	19,73	4,80			2-3
	Toplam	395	16,71	4,78			2-4
Sosyal Medya Hesap Sayısı	1 hesap ¹	60	14,88	3,84	3,653	,003*	1-4
	2 hesap ²	70	15,76	4,92			1-5
	3 hesap ³	89	17,00	4,64			1-6
	4 hesap ⁴	71	17,69	5,09			
	5 hesap ⁵	53	17,47	3,94			
	6 hesap ⁶	52	17,52	5,52			
	Toplam	395	16,71	4,78			

* $p<0,05$

Grup farklılığının araştırılmasında Tukey testi kullanıldı.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F=4,925$; $p<0,05$). Sonuç olarak sosyal medya bozukluğu düzeyleri 24 yaş ve üzeri

($\bar{X}=15$) olanların 18-19 yaşındaki ($\bar{X}=17,69$) ve 22-23 yaşındakilere ($\bar{X}=17,36$) göre daha düşüktür. Ayrıca 20-21 yaş ($\bar{X}=16,2$) arasındaki katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyi 18-19 yaş ($\bar{X}=17,69$) arasındakilere göre daha düşüktür.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri günlük ortalama sosyal medya kullanım süresine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F=23,569$; $p<0,05$). Günlük ortalama sosyal medya kullanım süresi 1 saatten az ($\bar{X}=12,61$) olanların günlük ortalama sosyal medya kullanım süresi 1-3 saat ($\bar{X}=15,61$), 4-6 saat ($\bar{X}=18,44$) ve 7 saat ve üstü ($\bar{X}=19,73$) olanlara göre sosyal medya bozukluğu düzeyleri daha düşüktür. Ayrıca günlük ortalama sosyal medya kullanım süresi 1-3 saat ($\bar{X}=15,61$) olanların günlük ortalama sosyal medya kullanım süresi, 4-6 saat ($\bar{X}=18,44$) ve 7 saat ve üstü ($\bar{X}=19,73$) olanlara göre sosyal medya bozukluğu düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla dördüncü araştırma sorusunun da yanıtı ortaya çıkmıştır. Çömlekçi ve Başol'un (2019), gerçekleştirdikleri çalışmada ise bu sonuçlara benzer bir veri elde edilmiştir. Yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal medyada geçirdikleri zaman ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin pozitif olduğu sonucuna varılmıştır. Nitekim, sosyal medyada bilinçli olarak ya da bilinçsiz olarak fazla zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya bağımlılığının da arttığı görülmüştür.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri sosyal medyada sahip olunan hesap sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F=3,653$; $p<0,05$). Sonuç olarak sosyal medyada sahip olunan hesap sayısı 1 ($\bar{X}=14,88$) olanların sosyal medyada sahip olunan hesap sayısı 4 ($\bar{X}=17,69$), 5 ($\bar{X}=17,47$) ve 6 hesaba ($\bar{X}=17,52$) sahip olanlara göre sosyal medya bozukluğu düzeyi daha düşüktür. Fakat katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri sınıf düzeylerine göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların sosyal medya kanallarını kullanım sıklıklarına göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin karşılaştırılmasına ait T-test ve ANOVA sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Sosyal Medya Kanallarını Kullanım Sıklıklarına göre Sosyal Medya Bozukluğu Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Student T-Test ANOVA Sonuçları

Sosyal Medya Bozukluğu	n	\bar{X}	Std. Sapma	t / F	Anlamlılık Düzeyi (p)	Anlamlı Fark	
Facebook	Kullanmıyorum	284	16,97	4,77	1,683	,187	
	Haftada 1-2 gün	59	15,76	3,82			
	Haftada 3 gün veya daha fazla	52	16,40	5,68			
	Toplam	395	16,71	4,78			
Instagram	Kullanmıyorum ¹	30	16,37	5,01	6,098	,000*	2-3***
	Haftada 4 gün veya daha az ²	42	14,19	3,21			2-4***
	Haftada 5-6 gün ³	70	16,07	4,15			
	Her gün düzenli ⁴	253	17,35	4,99			
	Toplam	395	16,71	4,78			
Twitter	Kullanmıyorum	130	16,43	4,75	2,219	,066	
	Haftada 1-2 gün	62	17,10	5,05			
	Haftada 3-4 gün	42	15,02	4,07			

	Haftada 5-6 gün	55	16,78	4,53			
	Her gün düzenli	106	17,47	4,94			
	Toplam	395	16,71	4,78			
	Haftada 1-2 gün	87	15,95	4,16	2,426	,065	
	Haftada 3-4 gün	69	16,43	4,32			
YouTube	Haftada 5-6 gün	80	16,26	4,78			
	Her gün düzenli	159	17,48	5,21			
	Toplam	395	16,71	4,78			
WhatsApp	Haftada 6 gün veya daha az	84	15,71	4,25	-2,169	,031*	
	Her gün düzenli	311	16,98	4,89			
	Kullanmıyorum	298	16,70	4,64	1,931	,146	
LinkedIn	Haftada 1-2 gün	48	15,79	5,35			
	Haftada 3 veya daha fazla	49	17,69	4,98			
	Toplam	395	16,71	4,78			
	Kullanmıyorum ¹	218	16,43	4,61	2,825	,025*	3-5**
	Haftada 1-2 gün ²	35	17,00	4,03			
Snapchat	Haftada 3-4 gün ³	28	14,64	4,69			
	Haftada 5-6 gün ⁴	32	17,25	4,75			
	Her gün düzenli ⁵	82	17,84	5,34			
	Toplam	395	16,71	4,78			

* $p < 0,05$

Grup farklılığının araştırılmasında; **Tukey, ***Tamhane's testleri kullanılmıştır.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri Instagram kullanım sıklıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F=6,098$; $p < 0,05$). Sonuç olarak Instagram kullanım sıklığı haftada 4 gün veya daha az ($\bar{X}=14,19$) olanların sosyal medya bozukluğu düzeyleri Instagram kullanım sıklığı haftada 5-6 gün ($\bar{X}=16,07$) her gün düzenli ($\bar{X}=17,35$) olarak kullananlara göre daha düşüktür. Böylelikle üçüncü araştırma sorusu da yanıtlanmıştır.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri WhatsApp kullanım sıklıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($t=-2,169$; $p < 0,05$). Sonuç olarak her gün düzenli olarak WhatsApp kullananların ($\bar{X}=16,98$) sosyal medya bozukluğu düzeyleri WhatsApp kullanım sıklığı haftada 6 gün veya daha az ($\bar{X}=15,71$) olarak kullananlara göre daha yüksektir.

Katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri Snapchat kullanım sıklıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F=2,825$; $p < 0,05$). Sonuç olarak her gün düzenli olarak ($\bar{X}=17,84$) Snapchat kullananların sosyal medya bozukluğu düzeyleri haftada 3-4 gün Snapchat kullananlara ($\bar{X}=14,64$) göre daha yüksektir.

Fakat katılımcıların sosyal medya bozukluğu düzeyleri Facebook, Twitter, YouTube ve LinkedIn kullanım sıklıklarına göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Mevcut sonucun aksine Steers ve arkadaşları ise (2014) çalışmalarında, Facebook platformunda fazla zaman geçiren katılımcıların Facebook bağımlılıklarının arttığı sonucuna ulaşmışlardır.

SONUÇ

Bu araştırma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde öğrenim görmekte olan ön lisans ve lisans öğrencilerinin sosyal medya bozukluk düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin yanı sıra, sosyal medya kullanımına dair verilerine de ulaşılmıştır.

Araştırmanın verilerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, katılımcıların çoğunun yaşadıkları yerde İnternet bağlantısının olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç İnternet'in günümüzde yaygın bir şekilde kullanıldığını ve hayatımızın artık vazgeçilmez bir parçası olduğunu göstermektedir. Genellikle öğrencilerin büyük bir bölümünün günde bir ila üç saatini sosyal medyada geçirdikleri görülmektedir. Günlük ortalama bir saatten az sosyal medya kullanan öğrencilerin, bir saatten daha fazla sosyal medya kullanan öğrencilere göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Çalışmada cevabı aranan sosyal medya bozukluğu düzeyinin günlük ortalama sosyal medya kullanım süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı sorusunun da cevabı bu sonuçlar kapsamında bulunmuştur. Sosyal medyada geçirilen süre azaldıkça sosyal medya bağımlılığı seviyesinin de düştüğü sonucu bu araştırma kapsamında ortaya çıkmıştır. Bu durumda sosyal medyada geçirilen sürenin kontrolünün sağlanması önem taşımaktadır.

Araştırma verilerinden kadınların sosyal medya bozukluğu düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin sosyal medya bozukluğu düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal medyadan gelen tehditlere karşı daha savunmasız olduğu söylenebilir. Ayrıca lisans mezunlarının sosyal medya bozukluğu düzeylerinin, ön lisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulardan biri ise, yaşları 24 ve üzeri olan öğrencilerin araştırmaya katılan diğer yaş gruplarındaki öğrencilere göre sosyal medya bozukluğu düzeylerinin daha düşük olduğudur. Bu durumda yaşları daha küçük olan öğrencilerin sosyal medya bozukluğuna karşı daha savunmasız olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Verilerin sonuçlarına göre öğrencilerin çoğunun genellikle sosyal medya platformlarında üç tane hesaplarının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Fakat üç hesap sayısı bile fazla bulunmasına rağmen, altı tane hesap sayısı olan öğrencilerin sayısının da az olmadığı görülmektedir. Bu durumda ilerleyen zamanlarda bu araştırmanın güncellenmesi önemlidir. Çünkü artan hesap sayısı öğrencilerde sürekli sosyal medya hesaplarını kontrol etme isteği uyandıracak ve bu durum onları sosyal medya bozukluğuna/bağımlılığına yöneltecektir. Nitekim sonuçlardan da elde edildiği üzere sosyal medya hesap sayısı bir olan öğrencilerin, sosyal medya hesap sayısı dört, beş, altı olan öğrencilere göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin de daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin çoğunun her gün düzenli bir şekilde WhatsApp ve onu takiben Instagram uygulamalarını kullandıkları ortaya çıkmıştır. Haftada dört gün ya da daha az Instagram kullanan öğrencilerin haftada beş, altı gün ve her gün düzenli Instagram kullanan öğrencilere göre sosyal medya bozukluk düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Her gün düzenli olarak WhatsApp kullanan öğrencilerin sosyal medya bozukluğu düzeyleri, WhatsApp kullanım sıklığı haftada altı gün veya daha az olan kullanıcılara göre daha yüksektir. Dolayısıyla, sosyal medya platformlarını olabildiğince az kullanmak, amacı dışında kullanmamak öğrencilerin sosyal medya bozukluğu düzeylerini de düşürmektedir yorumu yapılabilir. Bu

kapsamda hem araştırma soruları yanıtlanmış hem de sosyal medya uygulamalarının bilinçli kullanılmasının önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Verilerden elde edilen ve vurgulanması gereken önemli bulgulardan biri ise, öğrencilerin büyük bir bölümünün olumsuz duygularla karşılaştıklarında sosyal medyaya sığındıkları ve sosyal medyayı kullandıkları sonucudur. Nitekim, öğrencilerin sosyal medya bozukluğuna yönelik en çok olumsuz duygulardan kaçınmak için sosyal medya kullandığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin çoğu sosyal medyayı daha az kullanmak istediklerinde, bu durum onlar için başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Çünkü sosyal medyaya girme isteklerini bastıramamış ve sosyal medya kullanmadıklarında kendilerini kötü hissetmişlerdir. Bu durumların ve duyguların onları sosyal medya bozukluğuna doğru yönlendirdiği apaçık görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanmalarından dolayı ebeveynleriyle ya da kardeşleriyle herhangi bir sorun yaşamadıkları araştırma bulgularındandır. Fakat bu sonuca göre öğrencilerin sosyal medya kullanımının, aileleri tarafından denetlenmediği yorumu yapılabilir. Dolayısıyla denetimsiz bir şekilde kullanılan sosyal medya platformlarının sosyal medya bozukluğuna yol açacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma kapsamında öğrencilerin sosyal medya bozukluk/bağımlılık düzeylerinin en az seviyeye indirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması önem taşımaktadır. Öğrencilerin sosyal medya kullanımı hakkında bilinçlendirilmesi üzerine özellikle ailelere ve eğitimcilere önemli görevler düşmektedir. Çünkü bu konuda insanların küçük yaşta bilinçlenmeleri ve bu konuya yönelik eğitimler almaları, onların sosyal medyadan gelen zararlı enformasyonlara karşı kendilerini herhangi bir denetime gerek duymaksızın koruyabilecekleri görüşünü sağlamlaştırmaktadır. Teknolojik gelişmelerin her gün değişim ve dönüşüme uğradığı göz önünde bulundurularak ve buna bağlı olarak birçok farklı sosyal medya uygulamasının türediği de düşünülerek, bu konu çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmaların artırılması, yapılan çalışmaların güncellenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Albrecht, U., Kirschner, N. E., & Grüsser, S. M. (2007). Diagnostic Instruments for Behavioural Addiction: An Overview. *GMS Psycho-Social Medicine*, 4.
- Al-Menayes, J. J. (2015). Dimensions of Social Media Addiction Among University Students in Kuwait. *Psychology and Behavioral Sciences*, 4(1), 23-28.
- Andreassen, C. S. (2015). Online Social Network Site Addiction: A Comprehensive Review. *Current Addiction Reports*, 2(2), 175-184.
- Balcı, Ş. & Baloğlu, E. (2018). Sosyal Medya Bağımlılığı ile Depresyon Arasındaki İlişki: “Üniversite Gençliği Üzerine Bir Saha Araştırması”. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (29), 209-234 .
- Balcı, Ş., Karakoç, E., & Ögüt, N. (2020). Sağlık Çalışanları Arasında Sosyal Medya Bağımlılığı: İki Boyutlu Benlik Saygısının Rolü. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (33), 296-317.
- Caz, Ç., & Bardakçı, S. (2019). Sosyal Medya Bozukluğu: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 1100-1124.
- Çiftçi, H. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4).
- Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). Gençlerin Sosyal Medya Kullanım Amaçları ile Sosyal Medya Bağımlılığı İlişkinin İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.

- Duman, Ö. (2019). Sosyal Medya Bağımlılığı: Erzurum İli Üzerine Bir İnceleme. Yayımlanmış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Temel İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
- Echeburúa, E. and Corral, P. (2010). Addicitionto New Technologies and to Online Social Networking in Young People: A New Challenge. *Adicciones*, 22(2), 91-95.
- Erdoğan, M. (2021). Sosyal Medya Kullanımı ve Medya Okuryazarlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (121), 163-178.
- Erdoğan, M., & Topçu, Ç. (2022). Yeni Medya Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (37), 252-272.
- Griffiths, M. D. (2013). Social Networking Addiction: Emerging Themes and Issues. *Journal of Addiction Research&Therapy*, 4(5).
- Handayani, F. (2015). Instagram as a Teaching Tool? Really. *Proceedings of ISELT FBS Universitas Negeri Padang*, 4(1), 320-327.
- Küçükali, A.&Serçemeli, C. (2019). Akademisyenlerin Sosyal Medya Kullanımı: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 202-219.
- Leung L. (2014). Predicting Internet Risks: A Longitudinal Panel Study of Gratifications-Sought, Internet Addiction Symptoms, and Social Media Use Among Children and Adolescents. *Health Psychology and Behavioral Medicine*, 2 (1): 424– 439.
- Sarıçam, H., & Karduz, F. F. A. (2018). Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Journal of Measurementand Evaluation in Education and Psychology*, 9(2), 116-135.
- Savcı, M. Ercengiz, M. ve Aysan, F. (2018). Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği'nin Ergenlerde Türkçe Uyarlanması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 55(3), 248-255.
- Steers, M. N., Wickham, R. E. and Acitelli, L. K. (2014). Seeing Everyone Else's Highlight Reels: How Facebook Usage is Linked to Depressive Symptoms. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(8), 701-731.
- Tabachnick, B. G.& Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Allynand Bacon.
- Uzbay, İ. T. (2009). Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler ve Bağımlılık Yapan Maddeler. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 5-15.
- Yegen, C. (2013). Demokratik ve Yeni Bir Kamusal Alan Olarak Sosyal Medya. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 119-135.
- Yengin, D. (2019). Teknoloji Bağımlılığı Olarak Dijital Bağımlılık. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 9(2), 130-144.
- Young, K.S. (2004) Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences, *American Behavioral Scientist*, 48 (4), 402- 415.